

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Gergely István*
Cím: *Bérlői rendszer, avagy udvari színház*

Forrás: *Sórai ujság*

Pp.

1918 '17

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Opera

Idő

'1918'

MŰVÉSZET

Bérlői rendszer avagy udvari színház? Zádor, az új főrendező

Zádor Dezső, szegény még nem tudja, hogy mi érte amikor — saját szavai szerint — megvalósult élete álma, beleülve a M. k. Operaház főrendezői székébe. Napok óta leveleket hoz neki a posta, tele áradozó üdvözlésekkel és a derék művész, akinek lelke husz éves énekesi pályáján szét maradt minden színházi piszoktól, naiv lelkesedéssel örvend a hirtelen kitörő közszeretetnek.

— Nézze csak Stoll kollega, mit írnak nekem! — mutogatja kollégájának a Városi Színházban a garmada gratulációt Zádor Dezső.

— Adja csak ide ezt a borítékot, — szól kaján mosollyal Stoll — „Mi már régen várjuk önt, kedves művész! Mikor Ön még másutt szerezte babérjait, hányszor mondtuk, ez az ember kell ide, csak ez tudna rendet csinálni . . .” Ezt a levelet

X. írta . . . Most menjünk tovább . . . Zádor álmélkodva tekintett a gondolatolvasóra és riadtan kérdezte a titok nyitját.

— Tudniillik kedves Zádor, egyszer híre járt annak, hogy én leszek az Operaház főrendezője és akkor én kaptam ilyen leveleket. Mihályi Ferenc szintén kapta és aki Ön után jön, szintén kapja . . . Fogadja részvétemet. Maga még nem tudja, hogy mi ez. Én már tudom.

Ama számtalan, fantasztkusan összefonódott magánérdek, amely évtizedek óta szívja Operaházunk művészi és anyagi életerejét, eltökélt mohósággal nyújtja ki csápjait az új ember felé, aki mindenesetre tele van jó szándékkal és tehetséggel, tisztában is van a rá váró művészi feladatokkal, de akinek sejtelve sincsen arról, hogy minő harcok várnak rá, ha eszményét meg akarja valósítani. Hogy mik történhetnek az Andrassy-ut 22-ik száma alatt levő épületben, ahol Mahler és Nikisch alatt egy európai műintézet alapjait vetették meg, annak idején saját magán tapasztalhatta Zádor Dezső. Bayreuth Alberichje előtt, akinél külön magyar énekművészt ma nem ismer-

sünk, hozzá hasonlót is alig, nem nyitlak meg Operaházunk kapui és hogy ez miképpen történhetett, azt nagy társaság jelenlétében egy pohár pezsgő-többlét hatása alatt a Drechsler-vendéglő egyik szeparéjában kifecsegte egy befolyásos baritonista, aki arról nevezetes, hogy sok sikerrel tudott örökölni.

Bevalljuk, reménytelennek tartjuk Zádor Dezső vállalkozását. Az Operaház, mint műintézet sorsát immáron nem döntheti el az egyes ember munkája, hanem csupán a gyökeres rendszerváltozás. Mükedvelés, ezer magánérdek, pucér inkompatibilitás, hivatalnoki nagyképűség és mindenféle celszövény annyira összegabalyította a dolgokat, hogy aggóva kell tekintenünk a férfura, aki Augias Operaházának küszöbét átlépi.

Rendszerváltozás kellene. Bebizonyult, hogy az állam rossz gazdája az Operaháznak, mert tüzemben minden felelősség elmosódik. A közönség is, a komoly művészi munka is jobban járna, az államról nem is beszélvén, mely óriási összegeket takarítana meg, ha az Operaházat bérbeadnák. Szeretném látni, hogyan folynának a dolgok egyetlen dalműintézetünkben,

ha gróf Bánffy Miklós nem államköltségen, hanem mint bérlő vezetné Operaházunk ügyeit. Mindenesetre eszményibb állapotot jelentene, ha az Operaházat udvari színház gyanánt venné át a király, minthogy ez a művészet okvetlenül mecénásra szorul. A királlyal, avagy a bérlővel — lévén mind a kettő önálló ur — nem lehetne úgy elbábrálni, mint az állammal. A tárgyilagosság megköveteli annak az elismerését, hogy az Operaház főigazgatójának, gróf Bánffy Miklós-nak sok nehézséggel kell megküzdnie, amik közül, úgy látszik, még a legkisebb bajt okozza neki, hogy bevallottan nem muzsikális ember. Mint a siker technikájának virtuóza, sokszor a műintézet érdekében is számolnia kell az emberek önzésével, de meg vagyok róla győződve, hogy bévül gyakran undorral fordul el a sok szemérmertlenségtől, amely Operaházunk terhére esik. Mindenki akar valamit. Egyáltalán: miért nem cserélik ki, ha már szimbolum kell, ama két szfinxet két fejőstehénnel?! Mindenféle hangnemek, tügynökök, kiadók, rokonság, újabb énektanárok és tanárnök, értékesíthető és összeférhetetlen befolyások állandó támadás alatt tartják a szerencsétlen műintézetet, sőt az e téren kifejlesztett technikának két új vivmánya is van: az egyik a *viszontbiztosítás*, ami azt jelenti, hogy ha X.-et éri sérelem, akkor Y. áll érte bosszút, a másik a *tengeralattjárók* szisztémája, azoké a befolyásos

embereké, amelyeknek lövegei a nagyközönségnek láthatatlanul illetékes helyre el tudnak jutni.

Hogy Zádor Dezső mindezzel a sok klikkel meg tud-e békülni, képes lesz-e elleniétes hatalmakat érdekeikben kielégíteni, nem hisszük, de szívből kívánjuk neki. Utjára egy tanácsot adunk neki: az első kísérletnél, amikor illetéktelen befolyásokkal szembe kerül, meneküljön a nyilvánosság elé.

Gergely István.